

ИЗВЕШТАЈ ОД СЛЕДЕЊЕТО НА МЕДИУМСКИТЕ СОДРЖИНИ

16 април - 7 мај 2016

ДЕТАЛНА АНАЛИЗА
од следењето на медиумските содржини преку Механизмот
за набљудување и реакција при Институтот за комуникациски студии
(период: 16 април - 7 мај 2016)

7. АЛСАТ М (вести на албански јазик)

Прва недела (16 – 22 април 2016)

Телевизијата Алсат М во вестите на албански јазик објави 91 прилог поврзани со политичките актери и состојби. Најмногу се известуваше за протестите на улиците (26 прилози), како и за другите случувања и реакции поврзани со аболицијата од претседателот Иванов (18 прилози), потоа се емитуваа 10 прилози за изборите, 8 прилози за Специјалното јавно обвинителство и 3 прилози за медиумите. Седум прилози се емитуваа за теми од интерес на Албанците.

Во најголем дел од известувањата за овие теми телевизијата има неутрален однос кон субјектите.

Коментари и оценки во вестите: Во четири прилози е забележан критички однос кон ДУИ и во еден кон Владата. Вестите се целосно во знакот на протестите против аболицијата (16 април: „Продолжуваат протестите против одлуката на Иванов“; „Ако Иванов ти прости, Талевски, Битола нема да ти прости“). За политичката ситуација се известува сеопфатно, се пренесуваат пораките од Брисел (16 април: Хан вели без слободни избори не ја признаваме новата Влада“), а застапени се и експертските ставови („16 април: „Одлуката на Иванов ги ризикува интеграциите“).

Тоа продолжува и следниот ден, кога експертите предупредуваат на „политички и економски последици“. На 18 април, кога беше најавена средба на лидерите во Виена, се пренесе и повикот од цивилниот сектор да продолжат протестите („во Куманово протести против власта, во Тетово демолирана канцеларијата на претседателот“). Интензивно се покриваше оваа тема и понатаму (19 април: „Граѓаните не запираат, протести има секој ден“; „против диктатурата и грабежот“). Се известува за средбата на амбасадорите со претседателот (19 април: „Амбасадорите на Иванов: го закопавете владеењето на правото“). Продолжува консултирањето аналитичари околу актуелните прашања (19 април: „Одлагањето на изборите станува неопходно оти ескалира ситуацијата“).

Како што се развиваше ситуацијата, соодветно на тоа продолжи и покривањето на настаните (20 април: „СДСМ средбата во Виена ја условува со одлагање на изборите и укинување на аболицијата“), и на реакциите (20 април: „ВМРО-ДПМНЕ: Заев сака продлабочување на кризата“), како и на меѓународните пораки (20 април: „ЕК бараат спроведување на договорот од Пржино“). Паралелно се покриваа различните граѓански собири (21 април: „Протести и контрапротести во Скопје“; „Поддржувачите на власта пуштаа патриотски песни“; „Во Гостивар против одлуката за помилување симболично запалија свеќи“). Иста беше состојбата и на 22 април, кога се известуваше не само за тоа дека продолжиле протестите против помилувањата, туку и за протестот на Албанците кои барале рамноправност во уставот и рedefинирање на државата.

Проследени се и активностите на Специјалното јавно обвинителство (19 април: „Транспортер, притвор за еден осомничен“; 21 април: „Рушењето на Космос е незаконско, Помилувањето го спаси Груевски“). Се пренесува и изјавата на обвинителката Фатиме Фетаи (21 април: „Правдата е врвен интерес на Македонија, а не неказнивоста“).

Критиките кон Владата се однесуваат на задолжувањата (18 април: „Утре ново задолжување од 3,2 милиони евра; „16 април: За 10 години изнесени 5,9 милијарди евра“).

Се известува и за извештајот за медиумите на организацијата Репортери без граници (20 април: „Слободата на медиуми во тешка сосотојба, Македонија е на 118 место од 180 држави“).

Користење на изворите: Емитован е 31 прилог со еден извор и уште 19 прилози со два и повеќе извори, но со единствена позиција на изворите. Во 34 прилози се застапени извори со различни или спротивставени ставови.

Директни обраќања: По едно директно обраќање се емитовани од лидерите на СДСМ Зоран Заев и на ДУИ Али Ахмети, како и од лидери на помали партии на Албанците.

Аудиовизуелна презентација: Не е забележана манипулативна аудиовизуелна презентација.

Втора недела (23 – 28 април 2016)

Телевизијата во вестите на албански јазик објави вкупно 74 прилози кои се однесуваат на политички субјекти и настани. За аболицијата има 11 прилози, за протестите против аболицијата има 11 прилози, за економските последици од кризата и најавените санкции има 11 прилози и уште 11 прилози има за избори. За СЈО има 6 прилози, за медиуми има 4 прилози, критички за Влада има 3 прилози, како и 7 прилози на теми од интерес на Албанците.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата критички неутрално ги проследува настаните и ситуацијата предизвикана од аболицијата, а внимание се посветува на економските последици од кризата: “Најави за санкции, САД го повикува Иванов да ја укине аболицијата“, е генералната најави за прилогот “Санкциите кон властите се потребен чекор“ (23 април), “Ефектите од санкциите“, “Кризата го намалува кредитирањето на компаниите“(23 април).

Протестите се резимирани во прилогот “Шарената револуција наспроти сендвич контра револуцијата“, додека “едните со патриотски песни се за библиска Македонија, другите со “Фатиме“ се за демократска Македонија“, “Приведен е Савевски од “Левица“(25 април), “Судовите ослободуваат криминалци, а ги притвораат оние кои протестираат против таквите одлуки, вели омбудсманот“(28 април).

За влијанието на кризата врз економската состојба телевизијата известува во прилозите “ЕУ не негира санкции кон властите, можните санкции го ризикуваат извозот“и “Економската криза тропи на вратата на Македонија“ (26 април), како и одговорот од НБРМ “Богов; нема да дозволиме обезвреднување на денарот“(26 април).

Се следат и партиските препукувања за датумот на изборите: “СДСМ: изборниот список не е прочистен“(27), “ДУИ не оди на избори ако не учествуваат сите“(27 април), како и ставот на ИФЕС дека нема време до 5 јуни да се прочисти списокот, да се проверат 40 илјади граѓани (26 април), и на невладините Цивил и Мост.

Се следи и работата на СЈО и препукувањата на партиите: „ВМРО ја напаѓа СЈО“(23 април), „СДСМ: На Груевски му пречат независните институции“ (23 април).

За состојбата во медиумите, се известува за извештајот на “Фридом Хаус: Медиумите не се слободни“(27 април), а се пренесуваат и ставовите на експертите според кои “Слободата на медиумите е жална“(28 април).

Во прилогот од 26 април “Неуспешна кампањата на Владата за здрава храна“, се критикува владината политика, при што наративот го следи видеое материјал каде Груевски е снимен како јаде буреќ.

Користење на изворите: Во 17 прилози има еден извор, додека во 22 прилози има два и повеќе извори, но со единствена позиција на изворите.

Директни обраќања: Има две директни обраќања и двете од лидерот на ДУИ Ахмети.

Аудиовизуелна презентација: Генерално не се користи со манипулативно аудио-визуелна презентација.

Трета недела (2 – 7 мај 2016)

Телевизијата во известувачкиот период емитуваше 62 прилози во врска со политичките субјекти, процеси или состојби во вестите на албански јазик. Доминираат протестите (14 прилози), потоа обидите за преговори да се реши кризата (9 прилози), аболицијата од претседателот Иванов (7 прилози), предвремените избори (7 прилози), економските последици од кризата (5 прилози), Специјалното јавно обвинителство (5 прилози), медиумите (2 прилога) и други теми.

Во најголем дел од известувањето за овие теми телевизијата има неутрален или критички однос кон состојбите.

Коментари и оценки во вестите: Протестите против аболицијата и обидите за решавање на кризата, за кои се известува неутрално критички, се главни теми на телевизијата (3 мај: „Шарената револуција се враќа на улиците, се бара одложување на изборите, укинување на аболицијата на 50 криминалци, и против криминалната власт“). Настаните се следат секојдневно (4 мај: „Со Фуере против диктаторски избори на 5 јуни“), и се покриваат различните видови на протест (5 мај: „Герила активисти на Талевски му ја честитаа аболицијата“). Тоа продолжува до последниот ден (7 мај: „Продолжуваат протестите на шарената револуција, се бараат нови чисти политичари и криминалците да завршат во Идризово“).

Паралелно со протестите се известува и за обидите за решавање на кризата (5 мај: „Холандија бара повлекување на помилувањето, и вели дека нема услови за избори на 5 јуни“). Кај оваа тема во фокусот се меѓународните активности (4 мај: „Од Берлин праќаат специјален посредник“), но и домашните (6 мај: „Партиите на средби за одлагање на изборите и за укинување на аболицијата, амбасадорите велат дека е крајно време за договор“). Се пренесуваат и ставовите на партиите (6 мај: „Од СДСМ тврдат дека ВМРО-ДПМНЕ бара амнестијата на Иванов да важи до изборите“), и тоа од двата политички и етнички блока (6 мај: „ДУИ најавува враќање на старата Влада со ВМРО-ДПМНЕ, ако пропадне договорот“).

Се обработува и темата за различните економски, безбедносни и други последици од политичката криза, се пласираат (6 мај: „Македонија е на праг на економска изолација“; „Економскиот пад ќе го клекне Груевски на колена“). И тука се користат прогнозите на светските организации (3 мај: „МКГ, земјата ја ставаат покрај Сирија и Ирак“).

Од темите од албански интерес посебно се истакнуваат тие поврзани со ОНА (2 мај: „Се одбележува 15 години од конфликтот во 2001 година, а статусот на поранешните борци на ОНА се` уште не е решен“).

Има критички прилози против задолжувањата на власта.

Користење на изворите: Емитувани се 18 прилози со еден извор и уште 22 прилози со два и повеќе извори, но со единствена позиција на изворите. Преостанатите 15 прилози се со по два или повеќе извори што се спротивставуваат.

Директни обраќања: Во целиот период се емитуваа само две директни обраќања, двете од лидерот на СДСМ, Зоран Заев.

Аудиовизуелна презентација: Не се користи манипулативна аудио-визуелна презентација.

8. АЛСАТ М (на македонски јазик)

Прва недела (16 – 22 април 2016)

Во известувачкиот период од 16 до 22 април телевизијата Алсат М во вестите на македонски јазик емитуваше вкупно 84 прилози што се однесуваат на политичките актери, процеси или состојби. Најзастапени теми беа: протестите на различни субјекти на улиците (21 прилог), аболицијата од претседателот Иванов, која ги поттикна уличните собири (10 прилози), пропаднатите преговори за разрешување на политичката криза (9 прилози), подготовките за избори (8 прилози), случаите на Специјалното јавно обвинителство (8 прилози) и други теми. Во најголем дел од известувањата за овие теми не е забележан никаков однос кон политичките субјекти.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата генерално не изразува фаворизирачки или демонизирачки однос кон ниту еден политички субјект, ниту употребува коментаторски содржини во вестите. Најзастапените теми во нејзините информативни содржини соодветствуваа со главните политички теми во општеството, кои се од јавен интерес.

(1) Се пренесуваат пред сè` критички ставови во врска со политичката криза, кои понекогаш не се насочени кон ниеден политички субјект (17 април: „Европската унија прати порака дека е можно привремено да ги суспендира македонските аспирации а со тоа и европските пари за земјата. Така академикот Абдулменаф Беџети ја толкува изјавата на еврокомесарот за проширување Јоханес Хан“), а во други случаи се критикуваат конкретни политички потези, во прв план аболицијата од Иванов (17 април: „Владеењето на правото е темелен принцип за европските општества, па затоа и одлуката за масовна аболиција на лица опфатени со сериозни истраги е нормално да предизвика жестоки на меѓународните претставници, смета универзитетскиот професор Денко Малески“). Се пренесуваат и ставови кои нудат решенија, на пример тој на професорот Осман Кадриу (19 април: „Кадриу: Да се свика вонредна седница на Собранието“), кој вели дека во земјата има вонредна состојба, што е доволна основа за парламентот да заседава.

(2) За протестите се известуваше непристрасно, но екстензивно и сеопфатно. Се пренесуваа барањата на демонстрантите, се анкетираа учесници и се информираше за гаѓањето со бои на фасадите, кое не се нарекуваше „вандализирање“, туку „шарена револуција“. Се покриваа протестите на неформалното движење „Протестирам“ и во Скопје и во други градови. Сеопфатно и објективно, без шпекулирање, беше покриен и собирот на ГДОМ на 21 април. Неутрално кон фаворизирачки се известуваше и за протестот на партиите и здруженијата на Албанците, кој не беше окарактеризиран како националистички (22 април: „Граѓани - Албанци ги поплавија улиците на главниот град за да го изразат револтот кон политиките на власт. Тие исто така барат правда и рамноправен третман од институциите“).

(3) Иако во помал обем, поради другите актуелности, телевизијата продолжи со праксата да известува за теми што се од посебен интерес за Албанците, од тоа дека е руинирано најстарото училиште на албански јазик во кое се` уште учат околу 200 деца во лоши услови (17 април), преку сторија за модернизација на Битпазар (19 април: „Многу ветувања, а ич работа. Проектот се` уште тапка во место“), се` до презентацијата на извештајот на Фондот за здравствено осигурување на албански јазик (20 април: „Податоците кои беа презентирани на албански јазик беа многу ограничени. Директорот на фондот Орхан Рамадани, површно го претстави годишниот извештај на албански, по говорот на македонски, кој траеше 20 минути. Истиот за две минути го претстави на албански“).

Користење на изворите: Во 35 прилози се користи по еден извор, во 22 по два или повеќе извори чии позиции се меѓусебно усогласени или неутрални, а во 19 по два или повеќе извори со спротивставени гледишта. Во 10 прилози беа користени мислења на аналитичари и експерти, од кои во 5 прилози тие беа или единствен извор или единствен аналитичар, и уште во 5 прилози по двајца или повеќе експерти чии позиции беа блиски. Иако презентираниите ставови беа аргументирани, сепак не беше забележан прилог со спротивставени аналитички гледишта.

Директни обраќања: Беа емитувани релативно мал број обраќања од лидерите на политичките

субјекти, и тоа две од претседателот на Движењето за реформи на ДПА Зијадин Села, и по едно од претседателите на СДСМ Зоран Заев, на НДП Весел Мемеди, и на ПЕИ Фијат Цаноски, кој зборуваше како оштетен со уривањето на градежниот комплекс „Космос“.

Аудиовизуелна презентација: Нема манипулации.

Втора недела (23 – 28 април 2016)

Во известувачкиот период од 23 до 28 април телевизијата Алсат М во вестите на македонски јазик емитуваше вкупно 76 прилози што се однесуваат на политичките актери, процеси или состојби. Најзастапени беа темите во врска со предвремените избори (14 прилози), протестите (14 прилози), аболицијата од претседателот Иванов (7 прилози), најавите за можни санкции поради политичката криза (5 прилози), шпекулациите за можни економски проблеми поради политичката криза (4 прилози), Специјалното јавно обвинителство (4 прилози и дополнително 3 прилози за смртта на Коста Крпач) и други теми. Во голем број прилози се поклопуваа по две или повеќе поврзани теми (изборите, аболицијата, протестите, санкциите итн). Во најголем дел од известувањата за овие теми не е забележан експлицитен однос кон политичките субјекти. Умерен фаворизирачки однос е забележан кон протестите на неформалната иницијатива „Протестирам“.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата генерално не изразува фаворизирачки или демонизирачки однос кон ниту еден политички субјект, ниту употребува коментаторски содржини во вестите.

(1) Исклучок во овој мониториран период беше известувањето за протестите и за контрапротестите. Екстензивно се покриваа протестите на неформалната платформа „Протестирам“, со по неколку прилози дневно за тоа каде се` имало собири и што се случувало. Известувањето беше главно со неутрален тон, но со повремен фаворизирачки призив (23 април: „Нема правда-нема мир. Оставка. Дванаесетти ден овие пароли ечат низ скопските улици“). Од друга страна, не се известуваше за собири на здружението ГДОМ. Телевизијата експлицитно го искажа својот став во врска со протестите и контрапротестите, во коментар емитуван во вестите, со наслов „Шарена и сендвич контрареволуција“ (23 април: „Демонстрантите фрлаат боја кон спомениците, бараат европска Македонија, додека контрадемонстрантите пејат патриотски песни и зборуваат за библиска Македонија. Во која насока се движи Македонија“).

(2) Во врска со тезата за можни меѓународни санкции врз државата ако не се реши политичката криза, се известува како тие да се реална опасност, а не само неофицијална најава (26 април: „Економската криза чука на порти. Ако унијата воведо санкции, ќе биде загрозен 77 отсто од македонскиот извоз“). Телевизијата, сепак, признава дека не го темели овој начин на известување врз цврсти факти (26 април: „Иако не ги обелоденува, тоа не значи дека Брисел и се откажува од можноста за воведување рестриктивни мерки кон земјава по новонастанатата ситуација“). Се информира и за шпекулациите во врска со стабилноста на денарот и сигурноста на штедните влогови поради политичката криза, но се пренесуваат смирувачки пораки (27 април: „Банките тврдат парите на граѓаните се безбедни“).

(3) Телевизијата редовно и соодветно информира за подготовките за предвремените парламентарни избори, укажувајќи дека постојат проблеми во врска со нивното одржување (25 април: „Иако се` уште не се знае дали Министерството за внатрешни работи веќе ги проверило сите сомнителни имиња од списокот, се очекува ДИК да го објави бројот на граѓаните со право на глас“). Се пренесуваат пред се` тврдењата дека условите не се исполнети (26 април: „Избирачкиот список не може да се прочисти навреме за на 5 јуни да се одржат кредибилни избори. Ова се вели во извештајот на експертот на ИФЕС Џон Арон“).

(4) Надвор од главните политички случувања, се задржува албанскиот етнички фокус. Преостанатиот простор во вестите во поголем дел е искористен за теми што се од посебен интерес на Албанците, како на пример употребата на јазикот (23 април: „Веб-страниците на различните министерства го игнорираат албанскиот јазик“), информативните табли (24 април: „За Македонија, Албанија продолжува да биде „народна република“. Таблите кон границата се` уште се од комунистичко

време“). Се известува дека има застој во проектите за кои се вели дека се „од интерес на Албанците“. Но ова не им се атрибуира само на проекти што природно имаат етнички карактер, како изградбата на албанскиот театар, туку на некои што се од општ интерес, како реконструкцијата на Битпазар во Скопје. Сепак, тоа не беа единствените теми на кои им се отстапи простор. Медиумот го задржа критичкиот однос кон владините политики, наместо само да ги пренесува информациите од државните институции (26 април: „Владата во ветер фрли 456 илјади евра со кампањата за здрава исхрана и здрав живот. Само по две години откако се дадоа парите, резултатите покажаа дека граѓаните се дебели и се разболуваат поради лошата исхрана. Ваквите резултати не ги објави опозицијата, туку државните институции, кои направија пресек на резултатите од прегледите на матичните лекари“).

Користење на изворите: Во 29 прилози се користи по еден извор, во 22 по два или повеќе извори со спротивставени гледишта, а во 20 прилози по два или повеќе извори чии позиции се меѓусебно усогласени или неутрални. Експертски или аналитички мислења се користат во три прилога и запазен е принципот да се слушнат различни мислења.

Директни обраќања: Емитувани се само две директни обраќања, по едно од лидерите на Достоинство Стојанче Ангелов и на ПЕИ Фијат Цаноски. Не беа емитувани обраќања од лидерите на големите политички партии, со исклучок на Али Ахмети, од кого двапати беше реемитувана стара изјава во врска со датумот на изборите.

Аудиовизуелна презентација: Не е забележана манипулативна аудиовизуелна презентација.

Трета недела (2 – 7 мај 2016)

Во известувачкиот период од 2 до 7 мај телевизијата Алсат М во вестите на македонски јазик емитуваше вкупно 61 прилог што се однесуваат на политичките актери, процеси или состојби. Најзастапени беа темите во врска со протестите на улиците (12 прилози), предвремените парламентарни избори (9 прилози), обидите и шпекулациите за меѓупартиски преговори (8 прилози), состојбите со економијата (5 прилози), аболуцијата, со фокус на протестот во затворот Идризово (4 прилози), Специјалното јавно обвинителство, со случајот на Коста Крпач во центарот на вниманието (4 прилози) и други теми.

Во најголем дел од известувањата за овие теми не е забележан експлицитен однос кон политичките субјекти.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата генерално не изразува фаворизирачки или демонизирачки однос кон ниту еден политички субјект, ниту употребува коментаторски содржини во вестите. Забележан е еден редок пример на еднострано известување, кога се пренесува обвинување од дополнителниот заменик-министер за земјоделство Љупчо Николовски од СДСМ во врска со користењето на донации од Јапонија (7 мај: „Јапонска помош, обвинувања за злоупотреби“), но не и одговорот од заменик-министерот Ванчо Костадиновски од ВМРО-ДПМНЕ, кој го имаше на повеќето други медиуми.

(1) Известувањето во врска со политичката криза е неутрално, сеопфатно и аналитично. Генерално, се пренесува како течат обидите да се обноват меѓупартиските преговори и кои се ставовите на различните страни (5 мај: „Меѓународната заедница има силен став да ја реши македонската криза, сметаат аналитичарите“). Редовно се пренесуваат сите клучни информации во врска со оваа тема, како назначувањето специјален претставник од Германија за Македонија, писмото од холандското Министерство за надворешни работи во кое се оценува дека нема услови за избори на 5 јуни итн. Сличен е и пристапот кон темите што подетално се занимаваат со прашањето за предвремените парламентарни избори, како истечениот рок за поднесување предлози за членови на избирачките одбори.

(2) Кај покривањето на протестите е забележан благ фаворизирачки однос кон шарената револуција, кој најчесто се изразува преку речникот во извештаите (3 мај: „Оставка! Робија! Нема правда, нема мир! Овие повици по неколкудневна пауза, од вечерва пак се слушаат во Скопје“, како и преку

пренесувањето на позитивни ставови за овие појави (2 мај: „Социологот Татјана Стојановска смета дека протестите се продукт на граѓанското општество, според медиумскиот експерт Жанета Трајковска треба да се почитува презумпцијата на невиност на привезените демонстранти“. За протестите на ГДОМ се информира многу помалку, а со учесниците во шарената револуција се прават и анкети.

(3) Албанскиот етнички фокус се забележува во покривањето на темата за нерешениот статус на борците на ОНА (2 мај: „Презирани, злоупотребувани, убивани, затворани. Ова е сликата со поранешните припадници на ОНА, 15 години по завршувањето на конфликтот во 2001, раскажува Валдим Ибрахими, поранешен припадник на ОНА“). Но има случаи кога низ етничка призма се гледаат и темите што се актуелни, како на пример изборите. На пример, посебно се издвојува какви проблеми имаат Албанците да се кандидираат за пратеници во дијаспората, иако тие не се многу различни од општите проблеми во тој процес (3 мај: „Поранешни кандидати за пратеници од дијаспората бараат да се отстранат сите нерегуларности евидентирани на минатите избори. Во спротивно велат, ќе биде тешко иселениците Албанци да учествуваат на таквите избори“).

Користење на изворите: Во 31 прилог се користат по два или повеќе извори чии позиции се меѓусебно усогласени или неутрални, во 17 прилози по еден извор, а во само 5 прилози по два или повеќе извори со спротивставени гледишта. Во осум прилози се користени мислења на аналитичари или експерти, од кои во четири прилози тие биле или единствен извор или единствен аналитичар, во три прилози по двајца или повеќе што не се спротивставуваат, и во еден прилог со спротивставени позиции.

Директни обраќања: Емитувани се мал број директни обраќања и тоа две од лидерот на СДСМ Зоран Заев и по едно од лидерите на НДП Весел Мемеди и на Достоинство Стојанче Ангелов.

Аудиовизуелна презентација: Телевизијата генерално не користи манипулативна аудиовизуелна презентација. Сепак, во мониторираниот период се забележани два инцидентни случаја. Во прилог за правата на ветераните од ОНА (2 мај) е емитуван кадар од војник како излегува од ров и вперува оружје, за кој не е јасно кога и како е направен.

Прилогот за тајни преговори меѓу партиите (6 мај) е покриен пред сè со кадри од протестите на шарената револуција, иако тој не се однесуваше директно на нив.